

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o energetickej účinnosti pri konečnom používaní a energetických službách“

COM(2003) 739 final – 2003/0300 (COD)

(2005/C 120/21)

Dňa 23. januára 2004 sa Rada podľa článku 175, odseku 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o energetickej účinnosti pri konečnom používaní a energetických službách“

Odobrná sekcia pre „Dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť“, ktorá bola poverená prípravou prác Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 5. októbra 2004. Spravodajcom bola **pani SIRKEINENOVÁ**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 412. plenárnom zasadnutí (na schôdzi 28. októbra 2004) prijal nasledovné stanovisko 117 hlasmi za, 10 proti, pričom sa 14 členov zdržalo hlasovania.

1. Východisková situácia

1.1 Energetická politika EÚ sledovala počas posledných rokov tri hlavné línie:

- vytváranie efektívnych otvorených trhov pre elektrickú energiu a plyn,
- zabezpečenie bezpečnosti energetických dodávok, a
- dosiahnutie prísnych environmentálnych cieľov a hlavný boj proti klimatickým zmenám.

Kľúčová legislatíva prijatá v týchto oblastiach zahŕňa revidované smernice o trhoch pre elektrickú energiu a plyn otvárajúce trhy pre používateľov, ktorí nepredstavujú domácnosti v polovici roka 2004 a pre všetkých zákazníkov v roku 2007. Zelená kniha o bezpečnosti dodávok elektrickej energie bola uverejnená v roku 2001, pričom zdôraznila manažment na strane dopytu ako najdôležitejšie opatrenie pre bezpečnosť dodávok a boj proti klimatickým zmenám.

1.2 Spoľahlivé energetické dodávky za primerané ceny sú dôležitou podmienkou pre hospodársky rast a blaho občanov Európy. Následne, EHSV vo svojom stanovisku podporil ciele a prístup Komisie.

1.3 Návrh smernice o účinnosti pri konečnom používaní a energetických službách Komisia predložila ako súčasť balíka návrhov týkajúcich sa energetickej infraštruktúry a bezpečnosti dodávok. Komisia zdôrazňuje, že v tomto kontexte sa otázka rovnováhy medzi ponukou a dopytom nemôže zanedbávať. Zásadná príčina zvýšeného napätia na sieťach je rast dopytu, ktorý sa dá čiastočne neutralizovať manažmentom na strane dopytu.

1.4 Energetická účinnosť pri konečnom používaní alebo úspora energie sa dlho uznáva ako silný prvok na trhu s energiou. Používanie menšieho množstva energie šetrí peniaze a priamo prispieva k bezpečnosti dodávok a často znižovaniu skleníkových plynov znižovaním potreby vytvárania a investovania do novej výroby, prenosu a distribúcie.

1.5 Pre lepšiu energetickú účinnosť existuje veľký potenciál. Oznámenie sa odvoláva na štúdie, ktoré v priemere ukazujú, že konečná spotreba energie v EÚ by sa dala znížiť aspoň o 20 % bez zníženia pohodlia a bez ďalších nákladov. Potenciál účinnosti pre používanie elektrickej energie je vo všeobecnosti nižší ako tento celkový údaj, a vyšší pre iné formy energie.

1.6 V Oznámení doplnujúcom energetický balík Komisia uvádza, že budúci nárast dopytu po elektrickej energii bude spadať do okruhu starostlivosti manažmentu na strane dopytu. Zdá sa však, že budú potrebné niektoré nové investície jednoducho na renováciu elektrární, ktoré dosiahli koniec svojej životnosti. Komisia očakáva, že mnoho z uvedeného bude mať formu obnoviteľných zdrojov a distribuovaného kombinovaného generovania tepla a energie v malom rozsahu.

1.6.1 Výbor nemôže súhlasiť s týmto popisom budúcich trendov a potrieb v sektore elektrickej energie. V Oznámení o bezpečnosti dodávok sa majú očakávať omnoho jasnejšie a realickejšie informácie o budúcich trendoch a potenciáloch. Hlavne keď sú dostupné lepšie kvantifikované informácie a scenáre, vrátane materiálu vyprodukovaného samotnou Komisiou. Vyhybanie sa jasným a realistickým základným informáciám, aj keď sú pre mnohých nepopulárne, neprospieva nikomu.

1.6.2 Veľmi hrubý výpočet môže priniesť predstavu o význame problému a možnostiach jeho riešenia. Dopyt po elektrickej energii rastie v EÚ v súčasnosti rýchlosťou 1-2 % ročne. Cieľ EÚ pre zvyšovanie produkcie elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie znamená ročný nárast menej ako 1 %. Cieľ navrhovaný pre energetickú účinnosť by znížil ročný nárast o 1 %. Obnoviteľné zdroje a účinnosť by tak mohli kompenzovať rast dopytu, a okrem toho by mohli snáď nahradiť existujúcu kapacitu omnoho menším množstvom než o 1 % ročne. Elektrárne bežia 30 – 50 rokov, čo teoreticky znamená, že musí dôjsť k náhrade pri ročnej priemernej miere 43 %. Medzinárodná agentúra pre energiu (IEA) uvádza potrebu nových elektrární v EÚ vo výške viac ako 200 000 MW počas ďalších 20 rokov.

2. Návrh Komisie

2.1 Cieľom návrhu Komisie je zabezpečiť, že každý rok sa usporí o 1 % viac energie, ktorá bola predtým používaná v každom členskom štáte prostredníctvom zvýšenej energetickej účinnosti. 1 % energie, ktoré sa má usporiť, je vypočítané z priemerného ročného používania energie počas posledných piatich rokov v danom členskom štáte. To povedie k energetickým úsporám vo výške približne 6 % v roku 2012. Členské štáty by mali byť povinné podávať správy a overovať, v súlade s ustanoveniami smernice, že toto množstvo bolo usporené každý rok až do roku 2012. Používanie energie v členskom štáte môže naďalej rásť, ale s nižšou rýchlosťou, než bez daných opatrení.

2.2 Návrh smernice oživuje opatrenia týkajúce sa energetickej účinnosti a má za cieľ podporu trhu pre energetické služby ako sú osvetlenie, vykurovanie, teplá voda, ventilácia atď. Členské štáty by mali byť povinné rešpektovať dva ciele energetických úspor a zabezpečiť, že dodávatelia energie budú ponúkať energetické služby na obdobie rokov 2006 až 2012.

2.3 Cieľ všeobecnej úspory energie konečnými používateľmi vo výške 1 % ročne znamená 1 % priemerného množstva energie distribuovanej alebo predanej konečným odberateľom počas predchádzajúcich piatich rokov. Tieto úspory budú musieť byť registrované z nasledovných sektorov: domácnosti, poľnohospodárstvo, komerčný a verejný sektor, doprava a priemysel. Letecká a námorná doprava sú vylúčené z dôvodov merania. Vylúčené sú aj energeticky náročné priemyselné odvetvia, ktoré už zastrešuje smernica o obchodovaní s emisiami a smernica IPPC. Do úvahy sa budú brať všetky typy energie: od elektrickej energie a zemného plynu po diaľkové vykurovanie a chladenie, vykurovacie palivo, uhlie a lignit, lesnícke a poľnohospodárske energetické produkty a pohonné hmoty.

2.4 Sektorový cieľ je stanovený pre verejné sektory členských štátov, ktoré potrebujú usporiť aspoň 1,5 % energie ročne, hlavne vďaka energeticke účinnému verejnemu obstarávaniu. Tieto úspory by tiež mali prispieť k všeobecnému cieľu ročných úspor vo výške 1 %.

2.5 Pre predaj energetických služieb na strane ponuky je stanovený záväzok, podľa ktorého by distributéri energie a/alebo maloobchodné dodávateľské spoločnosti mali integrovať energetické služby do svojej distribúcie a odbytu energie do pokrytia 5 % podielu ich zákazníkov. Prípadne by sa ponúkali energetické audity.

2.6 Metóda výpočtu umožňuje uznať skôr vykonané merania. Členské štáty môžu merať a overovať pokračujúci dosah už existujúcich energetických služieb a opatrení zameraných na účinnosť, ktoré neboli zavedené pred rokom 1991. Dane z energie a informačné kampane zamerané na úspory energie je možné brať do úvahy za predpokladu, že ich dosah je tiež merateľný a overiteľný.

2.7 Členské štáty sa rozhodnú, ktoré sektory by mali byť riešené a ako by mohol každý sektor prispieť k dosiahnutiu národného cieľa, hoci by sa všetkým oprávneným odberateľom mala ponúknuť istá forma energetickej služby alebo programu alebo opatrení energetickej účinnosti.

2.8 Úspory sa budú vypočítavať ako suma nameraných alebo odhadovaných redukcii v konečnej spotrebe energie, ktorá sa dá pripísať energetickým službám, programom energetickej účinnosti a iným oprávneným opatreniam. Členské štáty budú pravidelne podávať hlásenia o svojom úspechu pri dosahovaní cieľov. V návrhu sú uvedené príklady oprávnených energetických služieb a usmernení pre energetickú účinnosť pri meraní a overovaní energetických úspor.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV pri niekoľkých predošliých príležitostiach zdôraznil dôležitosť energetickej úspory a zdôraznil energetickú účinnosť pri konečnom používaní, aby sa dosiahol cieľ trvalo udržateľného rozvoja a hlavne boja proti klimatickým zmenám. Iniciatíva Komisie zameriavajúca serióznou pozornosťou na túto otázku je vítaná. EHSV silne podporuje cieľ energetickej účinnosti a niektoré návrhy v návrhu Smernice, ale má aj návrhy zmien.

3.2 V mnohých členských štátoch boli v tejto oblasti prijaté kroky, ktoré dnes predstavujú celý rad politických opatrení, praktických skúseností a výsledkov. Asi najrozšírejšou formou činnosti v tejto oblasti, spolu s niektorými príkladmi v celej EÚ, je dobrovoľné konanie, v neorganizovaných formách alebo založené na dohodách.

3.3 Na úrovni EÚ existujú požiadavky, aby sa domáce a iné spotrebiče označovali štítkom a požiadavka smernice o používaní energie v budovách. Prejednáva sa mnoho opatrení, ako napríklad smernica o návrhu produktov využívajúcich energiu. Mnoho iných častí politik EÚ podporuje aj energetickú účinnosť pri konečnom používaní, ako IPPC (1) a smernice o dani z energie. Bohužiaľ, tieto politiky vo veľkom rozsahu obsahujú opatrenia, ktoré výrazne zvyšujú náklady na energiu. Toto sa dá považovať za podporu úspory energie, ale škody spôsobené vyššími nákladmi domácnostiam a konkurencioschopnosti priemyselných odvetví môžu prevážiť pozitívne účinky.

3.4 Príslušné kroky na zvýšenie energetickej účinnosti sa veľmi líšia, a to kvôli rôznym miestnym okolnostiam a krokom, ku ktorým doposiaľ došlo. Účinky týchto akcií na vnútorný trh sa zdajú byť obmedzené. V tejto súvislosti je dôležité, v súlade s princípom decentralizácie, aby dodatočné opatrenia na úrovni EÚ predstavovali skutočnú pridanú hodnotu.

3.5 Zdá sa, že Komisia sa vo svojom návrhu pokúša zohľadniť rozdiely a rozmanitosť opatrení. Ale berúc do úvahy všetky existujúce národné predpisy a predpisy EÚ, a hlavne všetky dobrovoľné činnosti, návrh si, podľa EHSV, vyžaduje určité úpravy, aby sa zvýšila optimálna hodnota existujúcich opatrení. Tiež by sa mala objasniť spojitosť so súvisiacimi požiadavkami, ako sú tie, ktoré boli ustanovené v smernici o budovách.

3.6 Potenciál lepšej energetickej účinnosti bol predmetom rôznych štúdií. EHSV sa vo všeobecnosti zhodol s Komisiou na údajoch, ktoré predkladá. Potenciál je veľký, ale na určité jeho časti je nutné nazeráť kriticky, s lepším zohľadňovaním hospodárskej reality. Ziskovosť investícií do účinnosti sa počítala na obdobie návratnosti pri životnosti investície, čo často nie je realizovateľné v praktickom živote. Napríklad, ak ďalšie náklady na účinnejší vykurovací systém v rodinnom dome majú dobu návratnosti pri životnosti spotrebiča, čo sú desiatky rokov, vlastník by to ťažko videl ako ziskovú investíciu. Podobne v malých podnikoch s obmedzeným investičným rozpočtom by do svojho zoznamu priorít manažér nezarádil vyššie výmenu stroja, ktorý je stále funkčný, strojom, ktorý spotrebuje menej energie, ako projekt, ktorý zvyšuje celkový výstup a obrat.

(1) Integrovaná prevencia a ochrana pred znečistením.

3.7 Z týchto skutočností vyplýva, že cieľ uvedený v smernici vo výške nárastu účinnosti o 1 % ročne je ambiciózny, ale vôbec nie nerealistický. Cieľ vo výške 1,5 % vo verejnom sektore, ktorý hlavne súvisí s úsporami energie používanej v budovách, môže byť v niektorých členských štátoch veľmi ťažko a nákladne dosiahnuteľný v navrhovanom časovom rámci.

3.8 Hlavným argumentom na podporu stanovenia povinného cieľa je, že ciele sú silné stimuly. Existuje však aj mnoho argumentov proti záväznému cieľu.

3.8.1 Rozdiely v minulých a súčasných krokoch sú také, že spoločný cieľ by vyvolával rozdielne náklady pre používateľov energie v rôznych členských krajinách. Individuálne ciele pre členské štáty nie sú možné, a to kvôli nedostatku porovnateľných informácií, ktoré by boli základom pre výpočty.

3.8.2 Ďalším argumentom je, že na cieľ by sa nazeralo ako na „prekážku“ a nie ako na podnet, čo by mohlo priniesť nesprávny odkaz. Potenciál a prínosy posilnenia lepšej energetickej účinnosti by mali byť propagované a vyzdvihované pozitívnym a stimulačným spôsobom.

3.8.3 Informačná báza o súčasnom používaní energie, situácii v oblasti energetickej účinnosti a účinkoch súčasných opatrení je slabá v mnohých členských štátoch. Výpočtové metódy pre úspory uvedené v návrhu smernice nie sú dobre definované. Flexibilita v tomto bode môže byť pozitívna, ale výsledky sú porovnateľné a spoľahlivé vo vzťahu k cieľu len vtedy, ak sú spoľahlivé a porovnateľné aj základné informácie a výpočtové metódy.

3.8.4 EHSV má tiež obavy, že sub-optimalizácia, v tomto prípade energetickej účinnosti, nastavením záväzných cieľov neslúži dobre optimalizácii vo vzťahu k celkovým cieľom, ako je celková účinnosť hospodárstva alebo znižovanie emisií skleníkových plynov racionálnym spôsobom.

3.9 Z vyššie uvedených dôvodov EHSV nepodporuje stanovenie záväzného cieľa pre členské štáty. Minimálna požiadavka pre stanovenie cieľa je, aby sa definovali úplne uspokojivé a uskutočniteľné výpočtové metódy.

3.9.1 Namiesto optimálnych národných záväzných cieľov EHSV navrhuje, aby boli členské štáty povinné zriadiť alebo aktualizovať existujúce programy pre energetickú účinnosť, vrátane monitorovania. Ciele vo výške 1 % a 1,5 % pre verejný sektor by sa mali stanoviť pre priemer členských štátov.

3.10 Členské štáty musia mať možnosť slobodne rozhodovať o tom, ako upriamiť ciele a kroky na rôzne sektory a formy energie. Je však dôležité, aby boli v týchto opatreniach zahrnuté všetky sektory a palivá a aby sa na nich podieľali sa úmerne k ich potenciálu.

3.11 Ustanovenia návrhu smernice o dokumentovaní, overovaní a monitorovaní (článok 4.5) znamenajú pracovnú záťaž, ktorá môže byť neprimerane vysoká oproti očakávanému výslednému prínosu. Kvalita tejto práce zostáva otázná, pretože je náročné jasne prepojiť špecifické opatrenie s konkrétnym množstvom usporenej energie. Je potrebný jednoduchší a jasnejší, ale spoľahlivý prístup.

3.12 Tie isté výsledky ako pri týchto povinných krokoch sa dajú lepšie dosiahnuť priamejším riešením základných problémov informovania a financovania. Krokmi v tomto smere sú ustanovenia článku 8 o vytváraní vhodných kvalifikačných, akreditačných a/alebo certifikačných systémov pre energetické služby. Tieto ustanovenia by sa mali ďalej rozvíjať a rozširovať. Tiež sa musia vytvoriť inovačné finančné metódy, ako pôžičky s nízkymi úrokovými sadzbami, aby sa pomohlo v prípadoch dlhých období návratnosti, ako je to v príkladoch uvedených v bode 3.6.

3.13 Tiež by mali byť pridané opatrenia na podporu a rozvoj existujúcich a dokázaných dobrovoľných riešení. V súlade s článkom 12, informácie a ľahká dostupnosť energetických auditov, vytváranie aplikácií energetických auditov vhodných pre malé a stredné podniky alebo konkrétne oblasti činnosti a podpora ďalšieho vzdelávania ľudí, aby dokázali konať ako energetickí manažéri, sú príkladmi opatrení, ktoré vykázali dobré výsledky a Komisia by ich mala vyzdvihnúť.

3.14 Namiesto zaoberania sa podávaním početných správ by Komisia mohla podporiť členské štáty v ich snahách o lepšiu energetickú účinnosť tým, že im pomôže vytvoriť lepšiu informačnú bázu, tak v členských štátoch, ako aj pre ňu samotnú. Pre lepšiu energetickú účinnosť je potrebná dôkladná analýza existujúcich bariér. Komisia by tiež mohla zlepšiť spoluprácu a výmenu najlepších praktík medzi členskými štátmi.

3.15 Návrh ako tento, s dosahom na trhy a náklady pre spotrebiteľov, musí byť vystavený riadnemu hodnoteniu tohto dosahu. Keďže to nebolo urobené v prípravnom štádiu, EHSV volá po okamžitom hodnotení, skôr ako sa v Rade a Parlamente prijímú rozhodnutia.

3.16 Komisia predkladá myšlienku možného zavedenia systému takzvaných bielych osvedčení v neskoršom štádiu. Takýto systém by mohol fungovať, len ak sú zavedené záväzné povinnosti pre úsporu energie alebo účinnosť. EHSV nepodporuje zavedenie záväzných povinností na tento účel a preto nemôže podporovať ani zavedenie bielych osvedčení. Okrem toho, fungovanie obchodovania s emisiami a obchodovania so zelenými osvedčeniami by sa malo starostlivo monitorovať a vyhodnotiť ešte pred rozmyšľaním o zavedení nových schém na už beztak komplikovaný trh súvisiaci s energiou.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 V článku 3, Definície by mal byť jasnejšie definovaný pojem „energetické služby“. Tiež by sa mal prehodnotiť prah vo výške 50 GWh v definícii „malých distributérov a maloobchodných spoločností predávajúcich energiu“ – z praktického hľadiska môže byť príliš nízky.

4.2 Článok 4 by mal byť revidovaný podľa všeobecných pripomienok tohto stanoviska.

4.3 Článok 6 (a) and 10 (b): Rastúca ponuka energetických služieb je žiadúca. EHSV však nesúhlasí s prístupom Komisie, že by ich mali poskytovať len distributéri energie a maloobchodné dodávateľské spoločnosti, a že by sa mali náklady integrovať do ich distribučných a predajných cien, dokiaľ nedôjde k určitému prieniku na trhu. Už teraz energetické služby poskytujú aj iní – napríklad spoločnosti na údržbu domov, poradcovia a spoločnosti energetických služieb – a trh na ne musí byť otvorený pre každého za rovnakých podmienok. Návrh ponuky podielu vo výške 5 % klientských služieb bez poplatku na náklady všetkých odberateľov nie je spravodlivý voči odberateľom a diskriminuje ich v porovnaní s inými dodávateľmi.

4.4 Je potrebné objasniť pojem „oprávnený spotrebiteľ“ v článku 7.

4.5 Článok 10(a): je ťažké zistiť, ako sa dajú stanoviť sadzby za prenos energie, aby sa špecificky zlepšila energetická účinnosť. Nie je jednoduché pochopiť príslušné mechanizmy príkladov uvedených v danom odseku.

4.6 Môže sa preukázať, že požiadavky merania v článku 13 sú veľmi nákladné, a vždy to bude spotrebiteľ, kto nakoniec znáša náklady. K opatreniam o meraní by sa preto malo pristupovať opatrne.

Brusel 28. októbra 2004

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND